

זהר הקדוש

עם ביאור הפטר והפסוק

פרשת עקב • האור הנמשך על ידי הברכה

וממשיכים למטה על ידי תיבות הברכה, מההוא מקורא עלאה - מאותו מקור עליון שהוא הבינה, שעל ידה נמשכים ההשפעות העליונות מן הכתר והחכמה, ואתפרכאן פל אינון דרגין ומקורין - ובזה מתברכים כל אותם מדריגות ומקורות, שהם תפארת ומלכות, ואתמליין לארקא על כל עלמין - ובזה מתמלאים תפארת ומלכות בשפע להריק אותו על כל העולמות.

ומבאר איך ובאיזו מדרגה נמשך האור לספירות.

והאופן שצריך להמשיך את השפע על ידי הברכה לתפארת ומלכות ולתחתונים הוא, ואתפרכאן פלהו פחדא - וצריך שהשפע יהיה נשפע לכולם כאחד, והיינו שהשפעת השפע לתפארת ומלכות והמשכת השפע מהם לתחתונים יהיה בבת אחת. ועל דא אצטריך בר נש לשואה רעוניה ברזא דברכאן - ועל כן צריך האדם לשים את רצונו וכוונתו בסוד הברכות, כי על ידי הכוונה מגביר את השפע ובכך הוא נמשך לכל המדרגות בבת אחת.

ומבאר התועלת שיש מזה שנמשך האור בבת אחת, בגין דיתפרכאן אבהו ובניו - כדי שיתברכו האבות שהם ספירות חסד גבורה תפארת של זעיר אנוני, והבנים שהם ספירות נצח הוד יסוד, ויהיו פלא פחדא - הכל כאחד, כלומר, שיתייחדו הספירות כולם כאחד. כי על ידי שנמשך האור בבת אחת ובאותה מדרגה לכל הספירות, נמצאו הספירות שוות במדרגה אחת, ובזה מתייחדות הספירות כאחת.

לאחר שהתבאר מהו האור הנמשך על ידי הברכות, יבאר שהאור נשפע בתחילה על המברך עצמו.

ומאן דמברך לקודשא בריך הוא, אתפרכא - ומי שמברך את הקדוש ברוך הוא, הוא עצמו מתברך, כי נשמתו נעשית כסא אל השפע הנמשך על ידי ברכתו, ונטיל חולקיה מאינון ברכאן בקדמיתא דכל עלמא לתתא - ונטול חלק השפעותיו מאותם הברכות קודם כל העולמות שלמטה. ומפרש איך נמשך האור, פיון דשמא דקודשא בריך הוא מתברך - כיון ששם הוי"ה של הקדוש ברוך הוא מתברך על ידי האור שנמשך על ידי ברכתו, וכמו שהתבאר לעיל, אז מתפמן נחית - משם יורדת ההשפעה דרך נשמתו של המברך, ושפא על רישיה חולקא קדמא - ושורה על ראשו, חלק הראשון של השפע, וממנו נשפעים שאר העולמות.

והא אוקימנא - והרי העמדנו, כי זהו מה דכתיב (שמות כ א) 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך'. ופירושו, 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי', בכל מקום שיהיה נזכר שמו על ידי ברכה, 'אבוא אליך וברכתך', תבא הברכה תחילה אל המזכיר את השם שהוא המברך. והטעם, פיון דההיא ברכה אתייתא ושפא על רישיה - כיון שאותה ברכה הבאה ושורה על ראשו של המברך, מתפמן אתפשט בכל עלמא - משם היא מתפשטת בכל העולם, נמצא כי המברך מתברך תחילה מן האור החדש שנמשך על ידי ברכתו.

במאמר זה יבואר ענין האור הנמשך על ידי הברכה, אשר על המונע אור זה אמרו חז"ל כל הנהנה בעולם הזה בלא ברכה נקרא גזול. ויבאר כי הוא אור הנמשך ובא מן האין סוף דרך הכתר והחכמה, ויבאר סדר המשכת האור ואיכות האור הנמשך, ויבאר כי כל זה הוא על ידי כוונת הברכות.

הנהנה בלא ברכה גזול שפע הספירות.

וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְגו' (דברים ז יב). כתוב (שם ח

וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'. פְּקוּדָא (י"ח) דָּא לְבָרְכָא לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל מַה דְּאָכִיל וְשָׂתִי וְאֶתְהַנֵּי בְּהַאי עֲלָמָא - מַצוּה זו שְׁנֵאמְרָה בַּפְּסוּק, הִיא הַמַּצוּה לְבָרֵךְ אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל מַה שְׁאוּכֵל וְשׁוֹתֶה וְנִהְנֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִי לָא בְּרִיךְ אֱלֹהֵי גֻזְלֵי לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא - וְאִם אִינוּ מְבָרֵךְ נִקְרָא גֻזֵּל כִּלְפֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא. דְּכֵתִיב (מְשִׁלִּי כח כד) 'גֻּזְלֵי אֲבִיו וְאִינוּ' וְהֵינּוּ שְׁהוּא גֻזֵּל אֶת הַשֹּׁפֵעַ שֶׁהִיא בָּא עַל יְדֵי הַבְּרָכָה לֵאבִיו' שְׁהוּא הַתְּפָאֶרֶת שְׁהוּא בְּחִינַת קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִמִּילָא נִמְצָא כִּי הוּא גֻזֵּל גַּם אֶת 'אִמו' שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת הַמִּקְבֶּלֶת מִן הַתְּפָאֶרֶת. וְהָא אֻקְמוּנָה חֲבֵרִיָּא - וְהָרִי הָעֵמִידוֹ הַחֲבֵרִים (בְּרֻכּוֹת לז:) שֶׁפִּסְקוּ זֶה נֶאֱמַר עַל הַנִּהְנֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה.

ומבאר מה הוא האור שממשיך האדם המברך, אשר משום כך נקרא גזול כשאינו מברך.

בְּגִין דְּבִרְכָאן דְּבִרֵךְ בֵּר נֶשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא - מַפְנֵי שֶׁהַבְּרֻכּוֹת שֶׁמְבָרֵךְ הָאִדָּם לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵתִי לְאִמְשָׁכָא חֲיִין - באות להמשיך חיים, שהוא שפע עליון מאור אין סוף ברוך הוא. ומפרש, כי אור זה נמשך בשתי בחינות. בחינה אחת, היא המשכת האור מן האין סוף ממקורא דחיי - ממקור החיים, שהוא הכתר, כי האור אין סוף מתלבש בכתר. והאור נמשך ומתפשט לשמיה דקודשא בריך הוא קדישא - לשמו של הקדוש ברוך הוא שהוא שם הוי"ה הקדוש, והיינו לעשר ספירות הנכללות בארבע אותיות הוי"ה. בחינה שניה של האור הנמשך מן האין סוף היא, וְלֹאֲרָקָא עֲלִיָּה מִהוּא מִשְׁחָא עֲלָא - ולהריק שפע על הספירות מאותו שמן העליון שהוא החכמה, והיינו מן האור אין סוף הנמשך מן הכתר ומתלבש בחכמה. וְאֵתִי לְאִתְמַשְׁכָּא מִתַּמָּן לְכָל עֲלָמָא - ואור זה בא להימשך משם, דהיינו מן הספירות, לכל העולמות התחתונים. ומוכיח שעל ידי הברכה בא שפע לתפארת ומלכות, וְכֵתִיב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, והיינו, על ידי הברכה על האכילה הוא ממשיך שפע לתפארת שהוא הוי"ה, ולמלכות שהוא אלהיך. נמצא, כי מי שאינו מברך הוא גזול אביו ואמו, כי הוא מונע וגוזל את שפע האין סוף שהיו צריכים לקבל תפארת ומלכות שהם 'אביו ואמו'.

לאחר שביאר את המקור שממנו נמשך השפע על ידי הברכה, יבאר בפרטות איך ועל ידי מה נמשך השפע למטה.

ומוסיף הרעיא מהימנא, וְאִינוּן בִּרְכָאן - ואותם ברכות הנמשכים על ידי הברכה מן הכתר והחכמה, אֲרִיךְ בֵּר נֶשׁ בְּאִינוּן מְלִין - מוריק האדם

אחר שנתבאר שהמברך מקבל תחילה מן שפע העליון הנזכר, יבאר עתה באיזה אופן תשרה השפע על ראש המברך:

בשעתא דאינון ברכאן נחתין - בשעה שאלו הברכות וההשפעות יורדות בכדי לשרות על ראש המברך בתחילה, אזי קודם הם מתעטרו -

מתעטרים ומתלבשים בלבוש גו חקל **תפוחין קדישין** - בתוך המלכות הנקראת 'שדה תפוחים הקדושים', ואחר שיוצא השפע מן המלכות, אזי **פגעי בהו כמה דרגין דממנו בעלמא** - פוגשים בהם כמה מדרגות דהיינו מלאכים שהם ממונים בעולם, ונחתין בהו - ויורדים עם השפע, ונושאים את השפע בכדי לחלקו בעולם, אחר שיקבל המברך את חלקו, ואמרי ומכריזי - ואומרים המלאכים ומכריזים: **דא איהו דורנא דשדר פלוני לקודשא בריה הוא** - זהו הוא דורון ומתנה ששלח פלוני אל הקדוש ברוך הוא.

עד עתה נתבאר שעי' ברכת האדם כבונה, מתעורר שפע עליון לידר מכתו עליון לכל הספירות והעולמות, והאדם המברך מקבל קודם לשאר המקבלים, עתה ישוב לבאר בפרטות ההתעוררות השפע עולה מלמטה ע"י הברכה דרך מידת היסוד, וגם יורד דרכו להשפיע לכל העולמות:

ושואל, מאן אתר נחתין - מאיזה מקום ומאיזה ספירה יורד השפע אל התחתונים, דהיינו **לבתר דנחתין** - אחר שיורד השפע מן הבינה אל שאר הספירות והעולמות, באיזה ספירה מתעכב השפע שמשם יושפע לתחתונים. ומתרץ, מאתר דרישא דצדיק - ממקום הראש של הצדיק, דהיינו ספירת היסוד הנקרא 'צדיק', ומבאר למה דוקא דרך היסוד, כי **תמן סלקין** - שם דרך היסוד עולה התעוררות הברכה מלמטה למעלה, והתעוררות הברכה מתערי לנחתא אחרניו מלעילא - מעורר למעלה שידרו ברכות אחרות והשפעות מלמעלה דרך היסוד, אל המלכות ושאר עולמות שתחתיה, ואתמלייא - ומתמלא היסוד משני מיני ברכות, השפעה אחת מלעילא - היא הברכה שיורדת מלמעלה למטה, ומין הברכה השנית היא מתמא - מההתעוררות שעולה מלמטה למעלה, **הדא הוא דכתיב** - זה הוא מה

שכתוב (משלי יו) **'ברכות לראש צדיק'**, והיינו, 'ברכות' בלשון רבים, שהם שני מיני ברכות המגיעים אל היסוד הנקרא 'צדיק'. פיון דהאי דרגא אתמלייא - כיון שהמדרגה הזאת שהוא היסוד נתמלא מן השפע, אזי אריק להאי פלה - הוא מריק אל הכלה שהיא המלכות, ומתמן נגדיו ואתמשכן לתתא - ומשם נזולות ונמשכות הברכות למטה.

כד סלקין אינון ברכאן מתמא - כשעולים אלו הברכות מלמטה על ידי הבל הברכה היוצא מפיו של האדם, לית פתחא ופתחא לעילא - אין כל פתח ופתח למעלה, ולית ממנא לעילא - ואין ממונה ומלאך למעלה, דלא פתח

כל אינון פתחין - שאינו פותח את כל אלו הפתחים, בכדי לקבל את הבל הברכה, ולהעלותה מהיכל להיכל, וממדרגה למדרגה עד האצילות, ומכריזי ואמרי בכל אינון רקיעין - ומכריזין ואומרים בכל אלו הרקיעים: **דא איהו דורנא דמלכא דשדר פלוני** - זה הוא הדורון והמתנה של המלך, ששלח לו פלוני, **דא הוא דורנא בקינא דקא יאות** - זה הוא דורון בקיום ושלימות כראוי, כאשר יתבאר בסמוך.

אחר שביאר עליית הבל הברכה עד האצילות, והכרח היוצא שברכה זו היא דורון להקב"ה כראוי, עתה יבאר שהברכה שהיא דורון בקיום ושלימות הראוי, היא הברכה שעונים עליה 'אמן':

ושואל, ומאן איהו - ומה הוא הדורון שהיא בקיום ושלימות הראוי, ומבאר, שהיא **ברכה דאתיבו עליה 'אמן'** - ברכה שענו עליה 'אמן'. ומבאר את דבריו, דכל ברכה דאתיבו עליה 'אמן' - שכל ברכה שענו עליה 'אמן', דא איהו בקינא דקא יאות - זה עומד בקיום כראוי, כי 'אמן' הוא לשון קיום הדבר לנצח בלי שנוי, וברכה שיש עליה חותם שיתקיים שפעו לנצח, היא דורון שעומד בקיומו כראוי.

אחר שביאר באורך את כל סדר ירידת השפע בעת הברכה, עתה יפרט שכל הספירות של זעיר אנפין, מוכנים ומזומנים להשפיע אל המלכות דלית לה מגרמה כלום:

וכיון דהאי ברבנתא סלקא - וכיון שברכה הזאת עולה למעלה עד הכתר, ומשם נשפע שפע אל כל הספירות כמו שנתבאר, אזי **כל דרגין דלעילא** - כל המדרגות העליונות, שהם הספירות של זעיר אנפין, שקבלו שפע על ידי הברכה, עתה פלהו זמניו לגבי ההוא נהורא דלא נהיר - כולם מוכנים ומזומנים אצל המלכות שנקראת 'אור שאינו מאיר', כי אין לה מעצמה שום אור, רק מה שמקבלת מזעיר אנפין, בגין לאנהרא לגבה - כדי להאיר אליה.

עתה שב למעלת עניית 'אמן' ובפרט כשהיא מפ' הרבים:

וכל שפן אי היא ברבנתא - וכל שכן אם הוא ברכה שאחד מברך בין עשרה אנשים מישאל, דסגיאין מברכן לה ומעטרין לה בעטרין קדישין ברנא דאמן - שרבים מברכים אותה [את הברכה], ומעטרים אותה בעטרות קדושות בסוד עניית אמן, וכמו שנתבאר שאמן הוא רזא דקשירי - שאמן הוא סוד הקשר והקיום, ומעלה זו היא ב'אמן' דכל יחודא וקדושה ברנא דמאריה - ב'אמן' של כל יחוד וקדושה בסוד אדונו, כלומר בין בברכה ובין בקדושה כגון אמן של קדיש, ואמן זה מעטר לה היא ברבנתא - מעטר את הברכה ההיא בעטרין עלאין דקא יאות - בעטרות עליונות כראוי, כי לעניית 'אמן' יש מעלות יתירות מן הברכה עצמה.

נפשי צמאה
לדעת
כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >
ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים